

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 23 november 1918 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående extra krigstidstillägg för senare halvåret av 1918 åt lärare vid egentliga folkskolor och småskolor jämte i ämnet väckta motioner.

Uti en till riksdagen avlåten, den 25 oktober 1918 dagtecknad proposition (nr 11), vilken hänvisats till förberedande behandling av första särskilda utskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels för beredande av extra krigstidstillägg för tiden från och med den 1 juli till och med den 31 december 1918 åt sådana befattningshavare, som avses i Kungl. Maj:ts kungörelse den 22 september 1917 (Svensk författningssamling nr 665) angående tillfällig löneförbättring åt lärare vid folkskolor och småskolor, å extra tilläggsstat för år 1918 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag å 4,150,000 kronor;

dels förklara, att det extra krigstidstillägget skall utgå

a) med ett belopp av 300 kronor till den, som vid ingången av år 1918 var och fortfarande är anställd i egenskap av ordinarie lärare vid egentlig folkskola, under förutsättning att befattningshavaren vid ingången av samma år hade eget äkta barn, som icke uppnått 18 års ålder; dock att extra krigstidstillägg med detta belopp icke tillkommer gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever,

b) med ett belopp av 200 kronor dels till varje ordinarie lärare vid egentlig folkskola, som icke äger erhålla extra krigstidstillägg med det i punkt a) omförmälda belopp, dels ock till extra ordinarie och vikarierande folkskollärare, under förutsättning, vad vikarierande lärare beträff-

Bihang till urtima riksdagens protokoll 1918. 11 saml. 1 avd. 6 häft. (Nr 9.) 1

far, att de bestämmelser i fråga om behörighet och minimiavlöning, vilka såsom villkor för statsbidrag äro stadgade beträffande vikarie för på grund av sjukdom tjänstledig ordinarie eller extra ordinarie lärare vid egentlig folkskola, äro uppfyllda,

c) med ett belopp av 200 kronor till den, som vid ingången av år 1918 var och fortfarande är anställd i egenskap av biträdande lärare vid egentlig folkskola, lärare vid mindre folkskola eller lärare vid småskola, under förutsättning att befattningshavaren vid ingången av samma år hade eget äkta barn, som icke uppnått 18 års ålder; dock att extra krigstidstillägg med detta belopp icke tillkommer gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever, ej heller den, vilken vikarierar för tjänstledig lärare,

d) med ett belopp av 125 kronor till varje biträdande lärare vid egentlig folkskola, lärare vid mindre folkskola och lärare vid småskola, som icke äger erhålla extra krigstidstillägg med det i punkt c) omförmälda belopp, under förutsättning, vad vikarierande lärare beträffar, att de bestämmelser i fråga om behörighet och minimiavlöning, vilka såsom villkor för statsbidrag äro stadgade beträffande vikarie för på grund av sjukdom tjänstledig biträdande lärare vid egentlig folkskola, lärare vid mindre folkskola eller lärare vid småskola, äro uppfyllda;

dels ock besluta, att i fråga om det extra krigstidstillägget skall i övrigt i tillämpliga delar gälla vad angående den tillfälliga löneförbättringen finnes stadgat i förut omförmälda kungörelse den 22 september 1917.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokoll.

Motioner.

I anledning av förevarande proposition hava följande motioner väckts inom andra kammaren, nämligen:

nr 5 av herrar *Runefors* och *Olsson* i Ramsta, vilka hemställt,

dels att riksdagen måtte besluta bifalla den kungl. propositionen med den ändring, att de föreslagna beloppen ökas med 100 kronor i varje där upptagen lärarekategori och alltså bli i kungl. propositionens punkt a) 400 kronor, i punkt b) 300 kronor, i punkt c) 300 kronor och i punkt d) 225 kronor;

dels att utskottet ville beräkna och föreslå den ökning i det av Kungl. Maj:t åskade förslagsanslaget, som härav blir en följd;

dels ock att riksdagen måtte besluta, att i fråga om det extra krigstidstillägget skall i övrigt i tillämpliga delar gälla vad angående den tillfälliga löneförbättringen finnes stadgat i kungörelsen den 22 september 1917,

nr 7 av herr *Jungnell*, vilken hemställt,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring i Kungl. Maj:ts proposition nr 11 punkt a, att där förslaget krigstidstillägg skall under angivna villkor i övrigt utgå till befattningshavare, vilka *den 1 juli 1918* hade eget äkta barn, som icke uppnått 18 års ålder,

nr 22 av herr *Berggren* m. fl., vilka hemställt,

att riksdagen måtte besluta

dels att höja det av Kungl. Maj:t i proposition nr 11 begärda förslagsanslaget till löneförbättring åt lärare vid folk- och småskolor med 2,075,000 kronor;

dels förklara, att det extra krigstidstillägget skall utgå

till de under punkt a) angivna lärarna med 450 kronor,

till de under punkterna b) och c) angivna med 300 kronor, samt

till de under punkt d) angivna med 200 kronor,

allt i övrigt med de bestämmelser och villkor, som av Kungl. Maj:t föreslagits,

nr 29 av herrar *Berglund* och *Hansson* i Mora-Noret, vilka hemställt,

att riksdagen måtte besluta, *dels* att ett extra krigstidstillägg av 600 kronor för tiden 1 juli - 31 december 1918 skall utgå till varje lärare och lärarinna vid rikets folkskolor, mindre folkskolor och småskolor och

dels att till varje gift lärare och lärarinna skall dessutom utgå en extra krigstidshjälp av 200 kronor, under förutsättning att befattningshavaren har eget äkta barn under 18 års ålder, dock att dylik krigstidshjälp ej skall utgå till lärarinna, vars man lever; samt

nr 41 av herr *Sjölander*, vilken hemställt,

att riksdagen måtte besluta, att det extra krigstidstillägg för folk- och småskolans lärarpersonal, som föreslås i Kungl. Maj:ts proposition nr 11, skall utgå med samma belopp, som den vid 1917 års riksdag beslutade tillfälliga löneförbättringen, nämligen

för folkskolekåren 600 kronor för familjeförsörjare, 400 kronor för övriga, samt

för småskolekåren 400 kronor för familjeförsörjare, 250 kronor till övriga.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna.

På extra stat för år 1916 anvisade riksdagen ett förslagsanslag av 750,000 kronor för beredande under år 1916 av tillfällig löneförbättring åt vissa lärare vid folk- och småskolor att utgå enligt av riksdagen angivna grunder.

Tidigare
riksdagsbe-
slut.

Vidare anvisade riksdagen på extra stat för år 1917 dels ett förslagsanslag å 1,700,000 kronor för beredande under år 1917 av tillfällig löneförbättring åt ordinarie lärare vid folkskolor, dels ock ett förslagsanslag å 1,000,000 kronor för beredande under år 1917 av tillfällig löneförbättring åt biträdande lärare vid folkskolor, lärare vid mindre folkskolor och lärare vid småskolor.

Ytterligare anvisade riksdagen på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag av 8,300,000 kronor för beredande under år 1918 av tillfällig löneförbättring åt lärare vid folkskolor och småskolor att utgå enligt vissa av riksdagen angivna grunder, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder kunde finnas erforderliga.

I överensstämmelse med riksdagens sistnämnda beslut utfärdade Kungl. Maj:t den 22 september 1917 kungörelse i ämnet (Svensk författningssamling nr 665) att lända till efterrättelse tills vidare, så länge anslag för ifrågakvarande ändamål fortfarande anvisades.

Kungl. Maj:ts
förslag.

Kungl. Maj:t i denna proposition framlagda förslag avser att bereda extra krigstidstillägg för senare halvåret 1918 åt lärarpersonalen vid folk- och småskolor. Tillägget skulle beräknas för tiden från och med den 1 juli 1918 till året slut och för denna tid utgå för folkskollärare med 300 kronor åt lärare, som är familjeförsörjare, och med 200 kronor åt annan lärare samt för lärare vid småskola, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola med 200 kronor åt lärare, som är familjeförsörjare, och med 125 kronor åt annan lärare.

Med tillämpning av dessa beräkningsgrunder skulle tilläggen uppgå till hälften av de belopp, varmed tillfällig löneförbättring enligt ovan angivna kungörelse utgår.

Kostnaderna skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag belöpa sig till 4,150,000 kronor.

Utskottets
yttrande.

Utskottet, som beträffande Kungl. Maj:ts förslag rörande extra krigstillägg åt flera olika slag av befattningshavare i statens tjänst funnit sig böra förorda åtgärder av mera vittgående art än som föreslagits av Kungl. Maj:t, har med hänsyn till de svårigheter en stor del av denna lärarpersonal genom den senaste tidens oavbrutna prisstegringar råkat i, även i fråga om dessa personalgrupper ansett sig böra undersöka, huruvida icke en höjning av de utav Kungl. Maj:t föreslagna tilläggsbeloppen bör äga rum. Härvid har utskottet icke kunnat underlåta att uppmärksamma, det kommunerna ofta lämnat lärarpersonal vid folk- och småskolor dyrtids-

bidrag med i vissa fall högst avsevärda belopp. Då utskottet icke kunnat vinna kännedom om i vilken utsträckning detta skett och då dessutom nämnda befattningshavare icke äro att betrakta som statstjänare i egentlig mening, har utskottet ansett sig endast i mindre omfattning kunna företaga förhöjning uti de av Kungl. Maj:t angivna tilläggsbeloppen. Beträffande storleken av den ifrågasatta förhöjningen har utskottet med hänsyn härtill icke kunnat biträda de motionsvis framställda förslagen, vilka upptaga ökningar från och med 100 till och med 300 kronor, utan har utskottet ansett sig böra stanna vid en förhöjning av det extra krigstidstillägget med 50 kronor till varje befattningshavare. Till folkskollärare, som är familjeförsörjare, skulle således enligt utskottets förslag komma att såsom extra krigstidstillägg utgå 350 kronor och till annan lärare vid egentlig folkskola 250 kronor. För småskollärare m. fl. skulle motsvarande belopp bliva 250, respektive 175 kronor. Utskottet har ej förbisett, att även med en sålunda begränsad höjning det extra krigstidstillägget för lärarne kommer att överstiga hälften av den för hela innevarande år utgående tillfälliga löneförbättringen, medan däremot utskottet beträffande befattningshavare i statens tjänst m. fl. föreslagit de extra krigstidsbidragen till hälften av de för hela året utgående beloppen, men vill utskottet härvid erinra, att nämnda löneförbättring för lärarne beslöts redan av 1917 års riksdag, alltså innan prisstegringen uppnått den höjd, som motiverade fastställandet av krigstidsunderstödens belopp vid sistlidna lagtima riksdag.

Det av herr Jungnell i motion nr 7 i andra kammaren framställda förslaget beträffande ändring i visst fall av tidpunkten för det extra krigstidstilläggets beräkning vad folkskollärare angår från ingången av år 1918 till den 1 juli samma år har utskottet funnit sig böra tillstyrka. Med anledning härav bör motsvarande ändring ske i fråga om småskollärare m. fl.

Kostnaderna för genomförandet av utskottets förslag uppgå enligt verkställda beräkningar till omkring 5,290,000 kronor eller 1,140,000 kronor mer, än av Kungl. Maj:t äskats.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, i anledning av förevarande proposition och de inom andra kammaren i ämnet väckta motionerna nr 5, 22, 29 och 41 samt bifall till den likaledes inom andra kammaren av herrar Jungnell väckta motionen,

A. för *beredande av extra krigstidstillägg* för tiden från och med den 1 juli till och med 31 december 1918 åt sådana befattningshavare, som avses i Kungl. Maj:ts

kungörelse den 22 september 1917 (Svensk författningssamling nr 665) angående tillfällig löneförbättring åt lärare vid folkskolor och småskolor, å extra tilläggsstat för år 1918 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag å 5,290,000 kronor;

B. besluta, att det extra krigstidstillägget skall utgå

a) med ett belopp av 350 kronor till den, som vid ingången av år 1918 var och fortfarande är anställd i egenskap av ordinarie lärare vid egentlig folkskola, under förutsättning att befattningshavaren den 1 juli 1918 hade eget äkta barn, som icke uppnått 18 års ålder; dock att extra krigstidstillägg med detta belopp icke tillkommer gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever,

b) med ett belopp av 250 kronor dels till varje ordinarie lärare vid egentlig folkskola, som icke äger erhålla extra krigstidstillägg med det i punkt a) omförmälda belopp, dels ock till extra ordinarie och vikarierande folkskol-lärare, under förutsättning, vad vikarierande lärare beträffar, att de bestämmelser i fråga om behörighet och minimiavlöning, vilka såsom villkor för statsbidrag äro stadgade beträffande vikarie för på grund av sjukdom tjänstledig ordinarie eller extra ordinarie lärare vid egentlig folkskola, äro uppfyllda,

c) med ett belopp av 250 kronor till den, som vid ingången av år 1918 var och fortfarande är anställd i egenskap av biträdande lärare vid egentlig folkskola, lärare vid mindre folkskola eller lärare vid småskola, under förutsättning att befattningshavaren den 1 juli 1918 hade eget äkta barn, som icke uppnått 18 års ålder; dock att extra krigstidstillägg med detta belopp icke tillkommer gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever, ej heller den, vilken vikarierar för tjänstledig lärare,

d) med ett belopp av 175 kronor till varje biträdande lärare vid egentlig folkskola, lärare vid mindre folkskola och lärare vid småskola, som icke äger erhålla extra krigstidstillägg med det i punkt c) omförmälda belopp, under förutsättning, vad vikarierande lärare beträffar, att de bestämmelser i fråga om behörighet och minimiavlöning, vilka såsom villkor för statsbidrag äro stadgade

beträffande vikarie för på grund av sjukdom tjänstledig biträdande lärare vid egentlig folkskola, lärare vid mindre folkskola eller lärare vid småskola, äro uppfyllda;

C. besluta, att i fråga om det extra krigstidstillägget skall i övrigt i tillämpliga delar gälla vad angående den tillfälliga löneförbättringen finnes stadgat i förut omnämnda kungörelse den 22 september 1917.

Stockholm den 23 november 1918.

På utskottets vägnar:

JOHAN BECK-FRIIS.

Närvarande: se under utskottets utlåtande nr 3.
